

Sygn. akt III CSK 112/19

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa M.Ł.
przeciwko D.W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 lipca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 20 listopada 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, a w pozostałym zakresie wniosek powoda o zasądzenie kosztów tego postępowania oddala.

UZASADNIENIE

Powód - M.Ł. domagał się zasądzenia od pozwanej - D.W. kwoty 150.000 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu zwrotu połowy kwoty, jaką pozwana otrzymała, sprzedając lokal mieszkalny (dalej - „Lokal”) nabyty ze środków pochodzących od obu stron.

Wyrokiem z dnia 27 października 2017 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 150.000 zł z odsetkami liczonymi od późniejszej daty niż domagał się powód, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację pozwanej.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwana wskazała, że w niniejszej sprawie konieczne jest rozważenie przez Sąd Najwyższy kwestii: 1. czy w świetle dyspozycji art. 31 k.r.o. oświadczenie stron co do składnika majątku nabytego w trakcie trwania związku małżeńskiego, którego przynależność jest sporna, wyklucza zastosowanie tego przepisu; 2. czy uzasadnione jest zastosowanie art. 405 k.c. jako rozliczenia konkubinatu do rozliczenia składnika majątkowego nabytego w trakcie trwania małżeństwa; 3. naruszenia przepisów prawa procesowego zwłaszcza art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. polegającego na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii w sytuacji, w której zarzuty apelacyjne obejmowały wskazanie sprzeczności ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne należy uznać za nierozpoznane.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Jakkolwiek skarżąca nie przyporządkowuje wyraźnie dostrzeżonych przez siebie „kwestii” do konkretnej przyczyny kasacyjnej (przyczyn kasacyjnych) określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., jednakże kierując się przychylną dla niej interpretacją należy stwierdzić, że pierwsze dwie kwestie mogą być przyporządkowane tylko do art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c., zaś „kwestia” naruszenia przepisów postępowania - do art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W związku z tym należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas

rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Z kolei powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por. m. in. postanowienia z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ., z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ., z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl., z dnia 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, nie publ., z dnia 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, nie publ.).

Zagadnienia (wątpliwości interpretacyjne) przedstawione przez pozwaną nie czynią zadość przedstawionym wymaganiom. Jest tak już dlatego, że nie zostały wsparte jakąkolwiek argumentacją, która wskazywałaby, iż wywołują poważne wątpliwości (w orzecznictwie lub w doktrynie), których wyjaśnienie ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a sama ich treść tej powagi i istotności nie dowodzi.

Należy zgodzić się z milczącym założeniem pozwanej, że w świetle dyspozycji art. 31 k.r.o. oświadczenie małżonka nabywającego rzecz co do jego przynależności do majątku osobistego nie wyklucza zastosowania tego przepisu, jednakże pogląd ten bynajmniej nie pozostaje w sprzeczności ze stanowiskiem

Sądów *meriti* i także z tego względu nie wymaga wyjaśnień. Z uwag Sądu Apelacyjnego wynika, że istotne znaczenie przypisywał nie tyle oświadczeniu pozwanej co do przynależności nabywanego Lokalu, ile oświadczeniu co do pochodzenia środków na jego zakup z majątku osobistego. Również to oświadczenie nie jest (nie musi być) rozstrzygające, ma jednak (może mieć) istotne znaczenie dowodowe dla ustalenia pochodzenia tych środków, co z kolei ma znaczenia dla zastosowania art. 33 pkt 10 k.r.o. Oceniając wypowiedź Sądu odwoławczego co do tej kwestii, nie można pominąć, że przedmiotowe oświadczenie było *in casu* jedynie częścią materiału dowodowego, w oparciu o który Sądy zgodnie ustaliły, że strony nabyły Lokal (podobnie jak mieszkanie przy ul. K.) z dochodów i oszczędności zgromadzonych przed zawarciem związku małżeńskiego, że decyzję o zakupie Lokalu podjęły wspólnie i że nabywcą (stroną) umowy była tylko pozwana, co wynikało z konieczności ochrony nabytych nieruchomości przed zajęciem komorniczym w związku z toczącym się przeciwko powodowi postępowaniem celnym.

Takie ustalenia co do źródła środków na zakup Lokalu oraz woli stron dotyczącej jego przynależności do majątku osobistego pozwanej wyłączały podstawę do zastosowania do niego reżimu wspólności ustawowej, a następnie postępowania działowego, i uzasadniały sięgnięcie do art. 405 k.c. w celu rozliczenia zaangażowanych w zakup środków powoda. Nie przesądza to kwestii dopuszczalności zastosowania art. 405 k.c. w innych przypadkach „rozliczenia składnika majątkowego nabytego w trakcie trwania małżeństwa”, gdyż tak ogólnie ujęte zagadnienie nie nadaje się - wbrew sugestii pozwanej - do abstrakcyjnego rozstrzygnięcia, a może być oceniane jedynie w okolicznościach konkretnego przypadku.

Skarżąca nie wykazała też, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c., a więc zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ.; z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ.; z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ.).

W kontekście sformułowanego przez nią zarzut naruszenia przepisów postępowania należy przypomnieć, że zgodnie z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156, z dnia 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 157, z dnia 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, nie publ., z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, nie publ., z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl., z dnia 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, nie publ.). W tej sytuacji uzasadnienie oczywistej zasadności skargi nie może poprzestawać na powołaniu naruszeń prawa materialnego wskazanych w podstawach kasacyjnych.

Niezależnie od tego należy też zwrócić uwagę, że zarzucając naruszenie art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. (art. 233 § 1 k.p.c. w ogóle nie może być przedmiotem skutecznego zarzutu w skardze kasacyjnej ze względu na art. 398³ § 3 k.p.c.) pozwana nie skonkretyzowała, jakie zarzuty i jaka część materiału dowodowego została pominięta. Ustosunkowanie się przez Sąd Apelacyjny do zarzutów apelacyjnych może wprawdzie jawić się jako nieco powierzchowne, jednak należy to wiązać z tym, że za kluczowy Sąd uznał (*implicite*) dowód z korespondencji między stronami na portalu społecznościowym - powołany przez ten Sąd wprost i szczegółowo oceniony jako wiarygodny w końcowej części uzasadnienia - czego w żadnym razie nie można uznać za oczywiście nieprawidłowe, zważywszy, iż wynikało z niego jasno, że Lokal został nabyty ze środków obu stron i pozwana zamierzała się rozliczyć z niego (po sprzedaży) w proporcji 50/50, co w zasadzie korespondowało z pozostałymi poczynionym w sprawie ustaleniami faktycznymi.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz - co kosztów - art. 98 § 1 i § 3 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1, art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Nie znalazł też podstaw do zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej, stosownie do wniosku powoda. Mające przemawiać za jego zasadnością wywody co do nakładu pracy pełnomocnika odnosiły się do postępowania przed Sądami pierwszej i drugiej instancji, a na obecnym etapie Sąd Najwyższy rozstrzyga tylko o kosztach postępowania kasacyjnego.